

29.08.2023

§ 18

Esitys kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnalle kulttuurin laitosavustuksista vuodelle 2024

HEL 2023-009391 T 02 05 01 00

Esitys

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojaosto esitti kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnalle, että se esittäisi kulttuurin laitosavustuksia vuoden 2024 Helsingin kaupungin talousarvioon seuraavasti:

Kulttuurin laitosavustukset	TA 2023	Haettu 2024	TAE 2024
HAM Helsingin taide- museosäätiö sr	6 879 000	6 233 300	6 151 000
- toiminta-avustus	5 914 000	6 200 000	6 118 000
- vuokra-avustus	20 000	33 300	33 000
- biennaaliavustus	500 000	-	-
- kompensatioavustus	445 000	-	-
Helsingin teatterisäätiö sr	13 438 000	15 233 000	14 060 000
- toiminta-avustus	5 618 000	6 118 000	5 845 000
- vuokra-avustus	2 945 000	3 116 000	3 116 000
- laina-avustus	4 875 000	5 099 000	5 099 000
- investoinnit-avustus	-	900 000	0
Suomen kansallisoop- pera ja -baletti sr	3 694 000	3 694 000	3 694 000
UMO-säätiö sr	916 000	953 000	940 000
Kaikki yhteensä	24 927 000	26 113 300	24 845 000

Kulttuuri- ja kirjastojaosto tarkasti pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Esittelijä

kulttuurin edistämisen päällikkö
Veikko Kunnas

Lisätiedot

Veikko Kunnas, kulttuurin edistämisen päällikkö, puhelin: 09 310 37002
veikko.kunnas(a)hel.fi
Ulla Bergström, kumppanuspäällikkö, puhelin: 09 310 22013
ulla.k.bergstrom(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Esitysehdotus

Esitys on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Vuoden 2024 kulttuurin laitosavustusten haku päättyi perjantaina 21.4.2023.

Kulttuuri- ja kirjastojaosto antaa laitosavustuksia koskevan ehdotuksensa kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnalle sisällytettäväksi vuoden 2024 Helsingin kaupungin kulttuurin ja vapaa-ajan toimialaa koskevaan talousarvioon.

Kulttuuri- ja kirjastojaosto tekee laitosavustuksia koskevan lopullisen oikaisukelpoisen päätöksen joulukuun 2023 kokouksessaan.

Kulttuurin laitosavustuksia koskevien hakemusten käsittelyprosessi toteutetaan Helsingin kaupungin hallintosäännön, avustuksia koskevien päätösten ja ohjeiden sekä kaupunginkanslian ohjeiden mukaisesti. Päätöksissä noudatetaan myös kaupungin kulloinkin voimassa olevia avustusohjeita ja säännöksiä.

Helsingin kaupungin hallintosäännön 17 luvun 1 §:n mukaan kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta päättää toimialan avustusmäärärahojen jakamisen periaatteet ja valvoo periaatteiden toteutumista toimialatasoisesti, 2 §:n mukaisesti kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuuri- ja kirjastojaosto päättää jaoston käytettävissä olevien avustusmäärärahojen jakamisesta (kohta 3).

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta on päättänyt kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan yhteiset avustusperiaatteet 14.12.2021, § 202 ja täydentänyt päätöstä 15.3.2022, § 47 avustusperiaatteita Helsingin kaupunkia velvoittavilla pakotteilla.

Laitosavustuksia koskeva lausuntoehdotus on linjassa strategian mukaisen käyttötalouden kehityksen vastuullisuusperiaatteen kanssa. Tämän periaatteen mukaisesti toimijoiden yhteisen kasvun ylärajan ei lähikohtaisesti tule korot ja lyhennykset mukaan lukien ylittää 4,0 prosenttia verrattuna edellisen vuoden avustustasoon. Esitetyt avustusmäärärahojen lisäysehdotukset on lausunnossa perusteltu.

Avustukset ovat harkinnanvaraisia.

Keskeiset muutokset vuoteen 2023 verrattuna

Korkeasaaren eläintarhan säätiö sr:n avustus siirtyy valmisteltavaksi keskushallinnon talousarviokohdalle "1 50 03 Maksuosuudet, korvaukset ja jäsenmaksut, kaupunginkanslian käytettäväksi", josta maksetaan avustuksia myös muille elinkeino- ja markkinointialan yhteisöille.

Urheilumuseosäätiö sr:n avustus siirretään osaksi taide- ja kulttuurivastuksia.

Helsingin taidemuseosäätiö sr:n tilakustannus on arvonlisäverokohteen vuoksi siirretty toimialan talousarvioon. Edellisen vuoksi vuoden 2024 avustusten yhteenlaskettu euromäärä ei ole suoraan vertailukelpoinen vuoden 2023 avustusten kanssa.

Kulttuurin laitosavustuksiin esitetään yhteensä. 24 845 000 euroa, joka on 863 000 euroa (3,6 prosenttia) enemmän kuin vuonna 2023.

HAM Helsingin taidemuseosäätiö sr

HAM Helsingin taidemuseosäätiö sr:n avustukseksi esitetään 6 151 000 euroa, josta toiminta-avustuksena 6 118 000 sisältäen seuraavan Helsinki Biennalen (2025) jaksotetun kustannuksen sekä museokaupan vuokra-avustusosuuden 33 000 euroa.

Avustusta esitetään kokonaisuutena nostattavaksi 216 000 euroa (+3,7 %) lisäyksesitykseen vaikuttavat tes-neuvottelutulosten palkkavaikutukset sekä useisiin kustannuseriin vaikuttava kustannustason nousu.

Vuokra-avustuksen muodostaa arvonlisäveron piiriin kuuluva museokauppa. Taidemuseosäätiö sr:n tilakustannus on arvonlisäveron piiriin kuuluvaa museokaupan toimintaa lukuun ottamatta museolle vastikkeetonta ja sisältyy toimialan talousarvioon.

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta päätti osaltaan 21.6.2022 taidemuseon säätiöittämisestä. Tässä yhteydessä säätiön yleiskatteellisen toiminta-avustuksen tason tarpeeksi arvioitiin noin 5,9 milj. euroa vuodessa. Avustustasoa arvioitaessa todettiin kuitenkin, että säätiön etujen realisoituminen ja tulorahoituksen vakiintuminen veisi 3-5 vuotta ja että tulotason vakiinnuttua tarkastellaan kaupungin avustustasoa uudelleen. Tässä tarkastelussa otetaan myös huomioon kaupungin omistaman taidekokoelman (mukaan lukien julkisen taiteen kokoelma) ja siihen liittyvien kustannusten kasvu.

Vuosi 2023 on ollut taidemuseosäätiön toiminnan ensimmäinen todellinen säätiömuotoinen toimintavuosi ja säätiön täysimääräinen tehtävän-

kuva, kokoelmanhoidon vastuut ja yhteistyökumppanuuksien rakentaminen koronan jälkeisessä ajassa eivät ole vielä vakiintuneet.

Helsingin teatterisäätiö sr

Helsingin teatterisäätiö sr:n avustukseksi esitetään 14 060 000 euroa, josta toiminta-avustuksena 5 845 000 euroa, laina-avustuksena 5 099 000 euroa ja vuokra-avustuksena 3 116 000 euroa.

Toiminta-avustusta esitetään nostettavaksi 227 000 euroa (4 %). Lisäyseytykseen vaikuttavat tes-neuvottelutulosten palkkavaikutukset sekä useisiin kustannuseriin vaikuttava kustannustason nousu. Laina-avustuksen nousu on 224 000 euroa (+4,6 %) ja vuokra-avustuksen nousu 171 000 euroa (+5,8 %). Nämä rahoitusosuudet vastaavat niiden todellisia kustannuksia. Teatterisäätiön muun tulorahoituksen ydin muodostuu valtionosuuksista ja oman toiminnan tuotosta eli lipputuloista.

Teatterisäätiö sr:n täydentävien investointien osalta on tarkoituksenmukaista käydä erillinen valmistelu kaupunginkanslian kanssa kaupungin investointien rahoittamisen periaatteiden mukaisesti.

Suomen Kansallisooppera ja -baletti sr

Suomen Kansallisooppera ja -baletti sr:lle esitetään avustuksena 3 116 000 euroa, joka on euromääräisesti sama tasoa kuin vuonna 2023. Helsingin rahoitusosuus perustuu pääkaupunkiseudun kaupunkien tekemään rahoitussopimukseen kaupunkien osallistumisesta oopperan käyttökustannuksiin vuodesta 2014 lukien. Tämän lisäksi kaupungeilla on yhteistyötä koskeva puitesopimus ja vuosittain vahvistettava yhteistyösopimus. Kukin rahoitukseen osallistuva kaupunki tekee oopperan kanssa oman erillisen sopimuksensa.

Käyttökustannuksia koskevan rahoitussopimuksen mukaan kaupungit maksavat avustuksen Suomen Kansallisooppera ja -baletti sr:lle vuoden 2012 avustuksen suuruisena alennettuna yhdellä (1) prosenttiyksiköllä. Kukin kaupunki vastaa omasta avustusosuudestaan, joka on Helsingin kaupungille 68,9 %, Espoon kaupungille 21,2 %, Vantaan kaupungille 8,8 % ja Kauniaisten kaupungille 1,1 %. Sopimus jatkuu viisivuotiskauden 1.1.2023–31.12.2027 alkaen koska sopijapuolet eivät ole muuta ilmaisseet 31.12.2022.

Puitesopimus määrittelee yhteistyön alueiksi muun muassa taidekasvatushankkeet, pienimuotoiset oopperaproduktiot ja konsertit sekä tilojen käyttöön ja viestintään liittyvää yhteistyötä. Nämä yhteistyön muodot

29.08.2023

määritellään tarkemmin vuosittain vahvistettavassa toimintasuunnitelmassa.

UMO-säätiö sr

UMO-säätiö sr:lle esitetään avustuksena 940 000 euroa, joka on 24 000 euroa (2,6 %) enemmän kuin 2023. Lisäyksesitykseen vaikuttavat henkilöstökulut ja kustannusten nousu.

Valtiontukiarviointi

Avustusta saavien tahojen osalta on tehty valtiontukiarvioinnit.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 (1) mukaan, jollei perussopimuksissa toisin määrätä, jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suosimalla jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu sisämarkkinoille, siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

HAM Helsingin taidemuseosäätiö sr

HAMin säätiöimisen ensimmäisen vaiheen valtiontukitarkastelussa on arvioitu, ettei taidemuseosäätiön harjoittama toiminta ole siirtymäkauden aikana luonteeltaan taloudellista eikä säätiön perustamisvaiheen rahoitukseen siten katsottu sisältyvän SEUT 107 (1) artiklan mukaista valtiontukea. Säätiön toiminnan taloudellista luonnetta on kuitenkin syytä arvioida uudelleen siirtymäkauden päätyttyä ja säätiön varsinaisen toiminnan alkaessa. Valtiontukiarviointi on tehty kaupunginkanslian oikeuspalveluissa.

EU:n komissio on todennut, että kulttuurin ja kulttuuriperinnön suojelun ja säilyttämisen alaan kuuluu monenlaista toimintaa, esimerkiksi museoita, arkistoja, kirjastoja, kulttuurikeskuksia, teattereita, historiallisia paikkoja ja rakennuksia sekä käsityöperinnettä. Erityisen luonteensa vuoksi tiettyjen kulttuurin-, kulttuuriperinnön- ja luonnonsuojeluun liittyvien toimien voidaan katsoa olevan ei-taloudellisia. Tällöin näiden toimintojen julkinen rahoittaminen ei myöskään ole valtiontukea (käsitteetiedonanto, kohdat 33–34).

Komissio katsoo käsitteetiedonannossaan, että julkiselta rahoittamiselta puuttuu taloudellinen luonne, kun se kohdistuu sellaiseen kulttuuria ja kulttuuriperintöä suojelemaan ja säilyttävään toimintaan, joka on maksutta avoinna suurelle yleisölle. Toiminnan luonnetta ei muuta taloudelliseksi se, jos kävijät joutuvat maksamaan rahallisen korvauksen, joka kattaa vain murto-osan todellisista kustannuksista, sillä maksua ei voi-

da katsoa todelliseksi korvaukseksi tarjotusta palvelusta (käsitiedonanto, kohta 34).

Lisäksi monet kulttuurin ja kulttuuriperinnön suojeluun tähtäävät toimet sulkevat luonteensa vuoksi pois todellisten markkinoiden olemassaolon. Tällaista toimintaa voi olla esimerkiksi sellaisen julkisen arkiston ylläpito, jossa säilytetään asiakirjojen ainoita kappaleita. Komission näkemyksen mukaan myös tällainen toiminta on ei-taloudellista (käsitiedonanto, kohta 36).

Omistajastrategialuonnoksen mukaan säätiö kuuluu kaupungin muihin kuin markkinaehtoisesti toimiviin tytäryhteisöihin ja sen tehtävänä on nykyaikaisen kansainvälisesti arvostetun taidemuseon ja taidemuseotoiminnan ylläpitäminen ja kehittäminen sekä Helsingin vetovoimaa kansainvälisenä kuvataidekaupunkina vahvistavien kuvataidehankkeiden, kuten Helsinki Biennaalin, toteuttaminen. Säätiön tarkoituksena ei ole tuottaa voittoa ja sen tuloista noin 85 prosenttia on arvioitu koostuvan julkisista tuista. Siten voidaan katsoa, että säätiön pääasiallisessa toiminnassa ei ole kyse taloudellisesta toiminnasta.

Säätiö tulee kuitenkin ylläpitämään myös Tennispalatsissa sijaitsevaa museokauppaa, jonka toimintaa voidaan ainakin lähtökohtaisesti pitää taloudellisena. Valtiontukisääntelyn mukaan pääsääntöisesti, jos tuensaaja harjoittaa sekä taloudellista että muuta kuin taloudellista toimintaa, tuen myöntäjän on varmistettava, että muulle kuin taloudelliselle toiminnalle annettua julkista rahoitusta ei käytetä taloudellisen toiminnan ristiintukemiseen.

Jos kuitenkin kyseessä on infrastruktuurin sekakäyttö siten, että infrastruktuuria tai muuta resurssia käytetään lähes yksinomaan muuhun kuin taloudelliseen toimintaan, komissio on katsonut, että sen rahoitus voi jäädä kokonaisuudessaan valtiontukisääntöjen soveltamisalan ulkopuolelle. Tällöin edellytetään, että infrastruktuurin taloudellinen käyttö on pelkästään liitännäistoimintaa eli toimintaa, joka liittyy suoraan infrastruktuurin toimintaan ja on sen kannalta välttämätöntä tai joka liittyy kiinteästi sen pääasialliseen muuhun kuin taloudelliseen käyttöön. Näin pitäisi katsoa olevan silloin, kun tällaiset taloudelliset toiminnot kuluttavat samoja tuotantopanoksia kuin pääasiallinen muu kuin taloudellinen toiminta, toisin sanoen materiaaleja, laitteita, työvoimaa tai kiinteää pääomaa. Taloudellisten liitännäistoimintojen on pysyttävä laajuudeltaan suppeina suhteessa infrastruktuurin kapasiteettiin (käsitiedonanto, kohta 207).

Museokauppa liittyy kiinteästi säätiön ei-taloudelliseen museotoimintaan. Museokauppa nähdään tänä päivänä jopa osaksi kulttuurielämys-

29.08.2023

tä, koska hyvä museokauppa täydentää museokokemuksen kokonaisvaltaiseksi elämykseksi. Kauppa sijaitsee Tennispalatsissa samoissa tiloissa kuin varsinaiset museotilat ja kaupassa hyödynnetään museon henkilökuntaa. Siten taidemuseosäätiön museokauppa hyödyntää samoja resursseja kuin varsinainen museo, kuitenkin rajoitetusti. Kaupan tulojen arvioidaan olevan vain noin 1,5 prosenttia säätiön kokonaistuloista. Museokaupalla on lisäksi korkeintaan marginaalinen vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Näin ollen HAM Helsingin taidemuseosäätiön tukemiseen ei katsota sisältyvän SEUT 107 (1) artiklan mukaista kiellettyä valtiontukea.

Helsingin teatterisäätiö sr

Helsingin teatterisäätiö sr:lle myönnettävän avustuksen osalta on arvioitu, että tuettu toiminta ei vaikuta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Säätiö toimii rajatulla alueella ja se ei kielellisten syiden takia todennäköisesti houkuttele käyttäjiä tai vierailijoita muista jäsenvaltioista. Lisäksi tuen vaikutus rajat ylittäviin investointeihin tai sijoittautumisen edellytyksiin on todennäköisesti enintään marginaalinen. (Komission tiedonanto valtiontuen käsitteestä 2016/C 262/01 kohdat 196, 197). Kyse ei siis ole SEUT 107 (1) artiklan mukaisesta valtiontuesta.

Suomen kansallisooppera ja -baletti sr

Suomen kansallisooppera ja -baletti sr:lle myönnettävän tuen osalta on katsottu, että kyseinen säätiö ei harjoita EU:n valtiontukisäännösten mukaista taloudellista toimintaa. Valtiontuen käsitteestä annetun komission tiedonannon (2016/C 262/01) kohdan 34 mukaan tiettyjen kulttuuriin ja kulttuuriperinnön edistämiseen liittyvien toimintojen erityisluonteen vuoksi ne voidaan järjestää toisin kuin kaupalliselta pohjalta, eivätkä ne siksi ole luonteeltaan kaupallisia. Niiden julkinen rahoitus ei tämän vuoksi ole välttämättä valtiontukea. Komissio katsoo, että kulttuuriin tai kulttuuriperinnön edistämiseen liittyvän, yleisölle ilmaisen toiminnan julkisella rahoituksella on pelkästään sosiaalinen ja kulttuurillinen tarkoitus, joka ei ole luonteeltaan taloudellinen. Samaan tapaan se, että kulttuurilaitoksessa kävijöiden tai kulttuuriin tai kulttuuriperinnön edistämiseen liittyvän, yleisölle avoimen toiminnan osallistujien on maksettava maksu, joka kattaa vain osan todellisista kustannuksista, ei muuta toiminnan ei-taloudellista luonnetta, sillä maksua ei voida katsoa todelliseksi korvaukseksi tarjotusta palvelusta. Suomen kansallisooppera ja -baletti sr:n rahoitus koostuu huomattavalta osin erilaisista avustuksista, joten voidaan katsoa, että asiakkailta perittävää maksua ei voida katsoa todelliseksi korvaukseksi tarjotusta palvelusta. Näin ollen EU:n valtiontukisäännökset eivät sovellu tapaukseen.

29.08.2023

Asia/4

UMO-säätiö

UMO-säätiölle myönnettävän avustuksen osalta on myös arvioitu, että tuettu toiminta ei vaikuta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Toiminta on paikallista, se ei todennäköisesti houkuttele käyttäjiä tai vierailijoita muista jäsenvaltioista ja tuen vaikutus rajat ylittäviin investointeihin tai sijoittautumisen edellytyksiin on todennäköisesti enintään marginaalinen. (Komission tiedonanto valtioneuvoston päätöksestä 2016/C 262/01 kohdat 196, 197). Kyse ei siis ole SEUT 107 (1) artiklan mukaisesta valtiontuesta.

Asiaa ei aikatausyistä voi panna pöydälle.

Esittelijä

kulttuurin edistämisen päällikkö
Veikko Kunnas

Lisätiedot

Veikko Kunnas, kulttuurin edistämisen päällikkö, puhelin: 09 310 37002
veikko.kunnas(a)hel.fi
Ulla Bergström, kumppanuspäällikkö, puhelin: 09 310 22013
ulla.k.bergstrom(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano